

VZGOJNI NAČRT OSNOVNE ŠOLE ŠMARTNO POD ŠMARNO GORO

Z vzgojnim načrtom, ki temelji na 60. d členu Zakona o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 - uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 - ZUJF, 63/13, 46/16 - ZOFVI-K, 49/16 - popr.), šola določi načine doseganja in uresničevanja ciljev in vrednot iz 2. člena tega zakona, ob upoštevanju potreb in interesov učencev ter posebnosti širšega okolja. Vzgojni načrt vsebuje vzgojne dejavnosti in oblike vzajemnega sodelovanja s starši ter njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta.

1. POSLANSTVO IN VIZIJA ŠOLE

1.1. Poslanstvo šole

Strokovni delavci Osnovne šole Šmartno pod Šmarno goro si prizadevamo, da šolo oblikujemo kot varno in spodbudno učno okolje ter ustvarjamo pogoje, v katerih bodo učenci postopoma razvili sistem skupnih vrednot in se s prizadevnostjo in zavzetim delom učili za življenje. V takih pogojih bodo učenci razvijali delovne in učne navade, postali telesno in miselno dejavni, in oblikovali lastno vizijo ter strategijo za uspešno doseganje zastavljenih ciljev. V takšnem učnem okolju se bodo učenci razvili v zadovoljne, uspešne in zdrave posameznike, odgovorne soljudi, ki se zavedajo, da s svojo soudeležbo in lastnim zgledom v največji možni meri aktivno sooblikujejo podobo šole in širše družbe.

Osnovni cilj šole je doseganje ciljev vzgoje in izobraževanja, ki temelji na kakovostnem delu z učenci. S svojim delom želimo učencem predati znanje za uspešno nadaljevanje šolanja, jih naučiti samostojnega učenja in iskanja informacij. Poleg kakovostnega znanja, ki ga učenci pridobivajo v okviru obveznega programa in v okviru dodatnega pouka, interesnih dejavnosti, projektov, šol v naravi, izbirnih vsebin, projektnih nalog, vsebin za nadarjene ter sodelovanju v mednarodnih projektih, učencem pomagamo tudi pri oblikovanju vrednot in razvoju zdrave in samozavestne osebnosti. Skupaj odkrivamo učenčeva močna področja, spodbujamo njegov raziskovalni duh in ga učimo odgovornosti za lastno delovanje in učenje. Pomagamo mu odkrivati življenjski cilj in ga usmeriti na pot, kjer ga bo lahko uresničeval. Kakovost šole predstavlja tudi uspešno nudenje pomoči učencem, ki težje usvajajo učno snov, pri dopolnilnem pouku in individualni oz. skupinski pomoči, in odkrivamo nadarjene, da bi v učencih spodbudili razvoj potencialov na intelektualnem, umetniškem ali športnem področju. To zahtevno nalogo lahko resnično dobro opravimo le ob dobrem sodelovanju vseh deležnikov, ki so vpeti v šolsko delo. Na šoli se zavedamo, da lahko le z dobrim sodelovanjem ustvarjamo napredek in želene rezultate, s spoštljivimi in strpnimi odnosi pa soustvarjamo pozitivno in delovno šolsko klimo, ki prinaša veselje do dela, veselje do raziskovanja in odkrivanja vedno novih znanj.

1.2 Vizija šole

Z odgovornim delom in spoštljivimi odnosi ustvarjalno rešujemo izzive, skupaj rastemo v zadovoljne ljudi in pogumno zremo v prihodnost.

1.3 Naše poslanstvo

Zavedamo se, da globalizacija in skokovit napredek tehnologije v marsičem drastično spreminjata življenjske navade in okolje otrok, v katerem se zmanjšuje tako socializacijska moč družine kot šole. Zato bomo v šolske in vzgojne programe vključevali vsebine, ki imajo v ospredju razvijanje in spodbujanje človeških vrednot. Posebej bomo razvijali odgovornost učencev za svoje vedenje in jih učili, kako lahko vsakdanje težave rešijo sami, oziroma kdo jim lahko pomaga, če tega ne zmorejo. Posebej bomo skrbeli za otroke, ki zaradi različnih osebnih okoliščin težje dosegajo povprečne učne rezultate. Učencem, ki so sposobni dosegati najvišje dosežke, bomo omogočili dodatno učenje in sodelovanje na šolskih tekmovanjih. V šoli bomo tekmovalnost razvijali predvsem kot izziv posamezniku, da se potruzi za doseganje optimalnih rezultatov. Zato bomo posebej spodbujali in tudi nagrajevali delavnost, prizadevnost in medsebojno pomoč pri delu. Da bi to dosegli, si bomo prizadevali, da bomo svoje delo opravljali strokovno, zavzeto, odgovorno, v skladu s poklicno etiko in ga ocenjevali po najvišjih standardih stroke ter si prizadevali za profesionalni in osebni razvoj vseh delavcev šole.

Sledili bomo razvoju pedagoške stroke in izpopolnjevali dobro prakso šole pri učnem in vzgojnem delu. Zato bomo v naše delo vključevali razvojne projekte in pedagoške inovacije, uporabljali nove učne in komunikacijske tehnologije ter razvijali učinkovite načine sodelovanja s starši in šolskim okoljem.

2. VREDNOTE V VZGOJNEM DELOVANJU ŠOLE

2.1 Vključenost vrednot v delo šole

Vrednote zavestno vključujemo v delo šole, tako v vzgojno-izobraževalno delo kot v delo in komunikacijo s starši ter v druga strokovna in delovna opravila šole. Zavedamo se pomembnosti vloge, ki jo ima šola pri oblikovanju vrednot in vrednostnih sistemov naših učencev, zato poudarjamo njihov pomen v vseh vzgojno-izobraževalnih okoliščinah. Posebno pozornost bomo namenili enotnemu razumevanju in tudi usklajenemu ravnanju vseh deležnikov šole tako, da bomo pri svojem delu posebej izpostavili :

- usklajeno delovanje staršev in šole, ki temelji na spoštljivih medosebnih odnosih in kulturi dialoga ter ga učenci doživljajo kot vrednostni sistem odraslih in omogoča uresničevanje poslanstva in doseganje zastavljene vizije.
- dobro počutje in varnost kot predpogoja za uspešno delo. Prizadevamo si za zagotavljanje optimalnih pogojev za učni in psihofizični razvoj učencev, optimalnih delovnih pogojev ter dobrega počutja vseh deležnikov šole. Vrednoto dobrega počutja in varnosti zaposlenih, učencev in vseh drugih deležnikov postavljamo na pomembno mesto, saj se zavedamo, da je dobro počutje

temeljni dejavnik uspešnega dela in delovanja v šoli. Poudarjamo pomembnost izražanja skrbi in sočutja, ki obsega skrb zase, za druge in za skupnost in sodelujemo pri človekoljubnih dejanjih. Zavzemamo se za optimalno zdravstveno in prometno varnost ter jo sooblikujemo z vsemi deležniki šole.

- medsebojno spoštovanje, ki je pogoj za uspešnost pri doseganju skupnih ciljev. Na šoli vsi zaposleni spoštujemo različnost in raznolikost, učence in zaposlene učimo načinov in orodij, s katerimi se spoprijemajo v kulturnih, socialnih, ekonomskih in osebnostnih razlikah. Spodbujamo spoštovanje do izražanja in sprejemanja različnih mnenj in strpnost. Na šoli verjamemo v konstruktivno reševanje problemov in si v konfliktnih situacijah pomagamo z različnimi oblikami mediacij.

- odgovornost, ki se kaže na vseh področjih delovanja vseh deležnikov v šoli. Razvijali bomo odgovornost do sebe, do drugih in do okolja, v katerem živimo, tako, da bomo vsi deležniki šole prevzemali svoj del odgovornosti na področju učenja in poučevanja, delovali vzgojno preventivo za zaščito otrok in v skrbi za lastno zdravje ter poskrbeli za zdrav psihofizični razvoj naših učencev. Na šoli se vedemo odgovorno in se zavedamo, da s svojim zgledom implementiramo vedenjske navade in znanja v prihodnosti. Sledimo načelom trajnostnega razvoja in vse deležnike opozarjamo na odgovorno ravnanje s šolskim in obšolskim okoljem.

- odličnost, ki se kaže v prepletanju znanja, ustvarjalnosti in prizadevnosti. Na šoli bomo spodbujali vedoželjnost, razvijanje domišljije, kritično vrednotenje in utrjevali zavedanje, da vsi udeleženi pomembno prispevamo k boljšemu življenju v šolski in širši skupnosti. Spodbujali in uveljavljali bomo izvirne pobude in rešitve vseh deležnikov šole – učencev, staršev, zaposlenih in lokalne skupnosti.

To je naš osnovni vrednostni okvir, ki nam omogoča, da vsakdanjo šolsko prakso povezujemo z izkustvenim socialnim učenjem ter osebnostnim in moralnim zorenjem učencev.

2.2 Vzgoja za vrednote

Vzgoja za vrednote je vključena v celotni učno-vzgojni proces in zajema spoznavanje in razumevanje pomena vrednot v vsakdanjem življenju, spodbujanje k pravilnemu in moralnemu ravnanju ter sprejemanju pravil in omejitev, ki so nujne za življenje v skupnosti.

Šola zato v različnih proaktivnih dejavnostih, v okviru projektov, ur oddelčnih skupnosti, dni dejavnosti, sodelovanju z lokalno skupnostjo in ob drugih priložnostih realizira tudi vzgojo za vrednote. Vzgoja za vrednote je usmerjena v učenje in spodbujanje za:

- ravnanje v skladu s pravili šole in širše družbene skupnosti,
- poistovetenje oz. identifikacijo s skupino in pomembnimi posamezniki,
- ponotranjenje vrednostnih usmeritev in moralnega ravnanja posameznika.

Pri vzgoji za vrednote zato izbiramo takšne oblike dela, dejavnosti in konkretno ravnanje, ki učencem omogoča pozitivno izbiro nabora vrednot, razvija kritično presojo lastnega ravnanja, omogoča uživanje in sočustvovanje, ustvarja pozitivno klimo doživljanja vrednot in spoštovanja pravil, spodbuja spoštljive medosebne odnose in sporazumno reševanje problemov in lastno hotenje po primernem in moralnem vedenju.

V primeru pojava različnih oblik vedenja, ki v šolski situaciji predstavljajo nemoralno, nespodobno, žaljivo ali provokativno vedenje in jih tako tudi ocenjujejo pedagoški delavci, je šola dolžna z različnimi aktivnostmi takšno vedenje preprečiti in od učencev zahtevati, da se obnašajo spoštljivo, spodobno in obvladano.

Učitelji, starši in učenci dvakrat letno, v okviru strokovnih in starševskih srečanj oziroma pri delu šolskega parlamenta, obravnavajo vključenost in vzgojo za vrednote v življenju in delu šole.

3. SODELOVANJE S STARŠI

Starši imajo primarno pravico in dolžnost vzgoje otrok, vendar se zavedajo, da šola prispeva k pomembnemu delu vzgoje, katere okvir, oblike in cilji jim morajo biti vnaprej znani. Zato je redno in dobro sodelovanje šole s starši predpogoj za učinkovito vzgojno dejavnost šole.

3.1 Oblike sodelovanja s starši

S starši bomo sodelovali tako pri doseganju učno-vzgojnih ciljev kot pri reševanju razvojnih in osebnih težav njihovih otrok ali skupin otrok. Zato bomo poleg običajnih oblik (roditeljski sestanki, govorilne ure, izobraževanja za starše) sodelovanja spodbujali medsebojno komunikacijo staršev in druge aktivnosti v okvirih oddelčnih skupnosti in v okviru šole kot celote. Posebej bomo na prvem roditeljskem sestanku šolskega leta obravnavali problematiko vzgojnega dela in se skupaj z njimi odločali o prioritetnih nalogah.

3.2 Obveščanje staršev

Starše bomo sproti obveščali o osebnem razvoju pa tudi o kritičnih stvareh, ki zadevajo njihovega otroka in v primerih, da otrok zaradi manj primernih vedenjskih vzorcev potrebuje posebno socialno psihološko pomoč, bomo skušali v dogovoru z njimi to pomoč tudi poiskati.

Starše obveščamo o dogodkih, ki zadevajo njihovega otroka :

- pisno (preko eAsistenta), osebno (osebni pogovor v šoli ali po telefonu)
- oblike obveščanja so dogovorjene na roditeljskih sestankih posameznih oddelčnih skupnosti
- vedno po telefonu, v nujnih primerih o dogodkih, ki zadevajo poškodbe, večjo materialno škodo ali resne kršitve šolskega reda in posredno ali neposredno zadevajo njihovega otroka.

3.3 Vzgojni dogovori

V primerih, ko strokovni delavec presodi, da je potreben daljši in poglobljen razgovor o otrokovem vedenju ali težavah v šoli, starše povabimo na razgovor v šolo. Na razgovor lahko povabimo tudi drugega strokovnega delavca šole.

Cilj takšnih razgovorov je skupni dogovor šole, staršev in učencev o načinih za reševanje problemov, spreminjanju vedenja in pomoči, ki jo lahko nudi šola, ali če je to potrebno, vključitev druge institucije za psihosocialno pomoč. V dogovoru se opredelijo tudi načini preverjanja dogovorjenega vzgojnega ravnanja šole in družine. V primerih, ko šola ne more zagotoviti sodelovanja staršev ali oceni, da gre pri posameznih otrocih za zanemarjanje, bomo poiskali pomoč in tudi sodelovali v delu drugih institucij za psihosocialno pomoč.

4. VZGOJNE DEJAVNOSTI ŠOLE

4.1 Proaktivne in preventivne dejavnosti

Šola bo šolsko delo in življenje v šoli organizirala tako, da se bodo otroci v šoli počutili varno, da bodo pri šolskem delu zavzeti in ustvarjalni in da bodo prevzemali odgovornost za svoje vedenje in sprejemali omejitve, ki jih postavlja življenje v skupnosti.

Ker je razred/oddelek primarna socialna skupina v šoli, bomo posebno pozornost namenili

oblikovanju dobrih medosebnih odnosov, solidarnosti in skrbi za vrstnike, spoštovanju in upoštevanju različnosti in reševanju problemov, ki zadevajo razred. Vsaka oddelčna skupnost bo v začetnih oddelčnih urah sprejela pravila oddelka. Posebej bomo skrbeli za učence, ki se težje vključujejo v skupino in so zaradi tega lahko žrtve vrstniškega nasilja.

Razrednik bo zato skrbno spremljal razred in dogajanja med učenci in se učinkovito odzival na probleme razreda ali posameznikov v razredu. Pri tem bo upošteval razvojni nivo učencev,

posebnosti posameznih učencev in kontekst dogajanja. Pri reševanju težjih problemov bo k sodelovanju povabil svetovalno službo šole.

Tematsko usmerjene vzgojne dejavnosti šole bomo organizirali v okvirih ur oddelčne skupnosti,

dnevov dejavnosti, v terminih interesnih dejavnosti ali kot posebni šolski projekt. Teme, ki jim

bomo posvetili posebno pozornost, so: odnosi z vrstniki in socialne veščine, medvrstniško nasilje, nenasilno reševanje konfliktov, odvisnosti (kemične in nekemične), odnosi med spoloma, spolna vzgoja, spletno nasilje, varna raba interneta in pasti na internetu idr.

Prav tako bomo uvajali stalne oblike informiranja, učenja in zavedanja o vsakdanjih življenjskih težavah in problemih, s posebnim poudarkom na reševanju medvrstniških problemov.

Posebno pozornost bomo namenili razvijanju moralnih vrednot, sprejemanju odgovornosti za svoje vedenje in kritično vrednotenje lastnega vedenja in vedenja vrstnikov. Spodbujali bomo razumevanje, da smo ob siceršnji odgovornosti zase odgovorni tudi za druge, da pomagamo šibkim

in posameznikom v težavah. Spodbujali bomo vrstniško pomoč in solidarnost v konkretnih šolskih situacijah.

Šola bo vsaj enkrat na leto na svetu staršev obravnavala tipične vzgojne probleme na posameznih razvojnih nivojih/ razredih in se skupaj s starši odločala za najprimernejše oblike dela, ki bi učencem pomagala probleme preseči in rešiti. Šola bo spodbujala vse oblike povezovanja, sodelovanja in vključevanje staršev v življenje in delo šole. Šola bo vsako leto organizirala prireditve in oblike dela (dnevi odprtih vrat), na katerih bodo lahko starši in krajani spoznavali delo in dosežke šole in njenih učencev in se posredno vključevali v nekatere skupnostne dejavnosti šole (prireditve, sejmi, razstave, izleti, tekmovanja ipd.). Posebna in vsakodnevna usmeritev šole bo povečan osebni nadzor učiteljev na mestih, kjer je pojavnost nezaželenih oblik vedenja verjetnejša. Posebno skrb bomo namenili večji občutljivosti delavcev šole za prikrite oblike nezaželenega vedenja. TO JE ŽE ZAPISANO POD TOČKO 2.2!

5. SVETOVANJE IN USMERJANJE

Svetovanje in usmerjanje je namenjeno učencem, posredno pa tudi njihovim staršem, pri reševanju njihovih lastnih problemov, ki so povezani z njihovim razvojem, šolskim delom, z odnosi z vrstniki in odraslimi ter razvijanjem samopodobe in prevzemanjem odgovornosti.

Usmerjanje in svetovanje je usmerjena strokovna dejavnost šole in poteka v času pouka (pogovorne ure učiteljev, šolska svetovalna služba), za kar pa se dogovorimo s starši sprotno, za vsak primer posebej.

Svetovanje in usmerjanje poteka v obliki pogovora med delavci šole in učenci, ki zadeva šibkosti ali težave v otrokovem šolskem funkcioniranju, odnose z vrstniki in enkratne ali občasne kršitve šolskega reda. O vsebini in ciljih svetovanja in usmerjanja za posameznega otroka se dogovorijo učitelji na oddelčni konferenci. O naravi dogovora razrednik obvesti starše. V primerih, ko strokovni delavec presodi, da otrok potrebuje dlje časa trajajoče spremljanje, usmerjanje in svetovanje v okviru šole, se lahko s starši dogovori za termine, v katerih poteka ta proces.

V primerih, ko strokovni delavec presodi, da se pri otroku pojavljajo težave in oblike vedenja, ki jih šolska obravnava ne more omiliti, izboljšati ali odpraviti, staršem predlaga obravnavo v zunanjih ustanovah za psihosocialno pomoč.

Svetovanje in usmerjanje učencev pomaga učencem, da:

- oblikujejo lastne cilje in načine uresničevanja,
- da učinkovito organizirajo svoje šolsko in domače šolsko delo,
- da spremljajo svoje delo in uspešnost,
- razmišljajo, presojaajo in vrednotijo svoje vedenje in ravnanje drugih,
- prevzemajo odgovornost za svoje ravnanje,
- se znajo vživeti v ravnanje drugih,

- razumejo razloge za neprimerno vedenje,
- konstruktivno rešujejo probleme in konflikte,
- znajo ravnati in obvladovati stres, strah, čustveno napetost, frustracije, apatičnost....,
- razvijajo pozitivno samopodobo,
- dosegajo cilje, ki jih zastavi šola.

6. POHVALE, NAGRADE IN PRIZNANJA

Učenci lahko za uspešno in prizadevno delo v šoli prejmejo pohvale, priznanja in nagrade.

Pohvale, priznanja in nagrade učencem predlagajo: razrednik, drugi strokovni delavci šole, učenci, mentorji oz. vodje dejavnosti, ravnateljica.

Pohvale se podeljujejo za:

- prizadevnost ter doseganje vidnih rezultatov pri pouku, interesnih dejavnostih in drugih dejavnostih šole,
- bistveno izboljšanje učnega uspeha v primerjavi s preteklim šolskim letom,
- doseganje vidnih rezultatov na šolskih tekmovanjih in srečanjih učencev z različnih področij znanja in delovanja,
- posebej prizadevno in učinkovito delo v oddelčni skupnosti učencev,
- humanitarna dejavnost, prostovoljstvo, medvrstniška pomoč itd.

Pohvale so lahko ustne (pri enkratni ali kratkotrajni aktivnosti) ali pisne.

Priznanje se izrekajo za :

- večletno prizadevnost in doseganje vidnih rezultatov pri šolskem delu.

Učencu, ki je prejel priznanje se lahko podeli tudi nagrada :

Vrsto nagrade za posameznega učenca predlaga mentor v sodelovanju z razrednikom. Praviloma so nagrade knjige ali pripomočki, ki jih učenec lahko uporablja pri pouku ali drugih dejavnostih šole.

7. VZGOJNI POSTOPKI IN UKREPI

Vzgojni postopki in ukrepi so oblikovani kot možni okvir odzivanja na neprimerno vedenje posameznega učenca. Vzgojne postopke in ukrepe razumemo kot

proces, ki naj učencu pomaga preseči neprimerne vedenjske vzorce in ga naučiti sprejemati odgovornosti za svoje vedenje.

7.1 Načela vzgojnega delovanja

Vzgojno delovanje šole je integralni del učno vzgojnega procesa šole, je predpogoj za učinkovit učni proces, hkrati pa tudi učni proces sam. Vzgojno delovanje šole je torej interakcija delavcev šole, učencev in njihovih staršev. Interakcija je lahko neposredna, osebna, v šolskih situacijah in drugih situacijah, ali posredna, kot informacija o vedenju učencev oziroma posameznega učenca in dogovorov o vedenju in ravnanju.

Pri vzgojnem delovanju šole sledimo naslednjim načelom :

- odzivnost in povezanost,
- spoštovanje integritete učenca,
- postopnost in sorazmernost ukrepov,
- upoštevanje razvojnih posebnosti,
- jasnost sporočil,
- sodelovanje s starši.

Pozorno spremljamo vedenje in ravnanje učencev in pri odzivanju upoštevamo okoliščine in motive za določeno vedenje. Na primerno, ustrezno, socialno in moralno vedenje se odzivamo pozitivno, s spodbudo in pohvalo, na neprimerno, neustrezno, nesocialno in nemoralno vedenje pa negativno, z grajo, kritično oceno in po potrebi z vzgojnim ukrepom. Pri tem spoštujemo osebnostno integriteto učenca in v svojem ravnanju poudarimo naklonjenost in pripravljenost za pomoč. Vzgojno delovanje mora biti torej izvedeno in prepoznano kot logična posledica učenčevega vedenja in ne kot osebna ali naključna odločitev učitelja za kaznovanje.

Pri izbiri vzgojnih postopkov moramo slediti postopnosti in sorazmernosti ukrepov. Vzgojno delovanje, ki učinkovito popravi otrokovo vedenje v trenutni šolski situaciji in zadeva pogoste oblike neprimernega vedenja učencev v šoli, ne potrebuje evidentiranja, dokumentiranja in aktivnega sodelovanja staršev. Pri odločanju za vrsto, obliko in intenzivnost vzgojnega delovanja pri posameznem učencu upoštevamo težo prekrška in razvojne posebnosti učencev. Za administrativne oblike vzgojnih ukrepov se praviloma odločamo v drugi in tretji triadi devetletke.

Pri vzgojnem delovanju upoštevamo besedišče, ki je razumljivo starosti posameznika in ravnamo skladno s pravili šolskega reda. Učencem jasno in njihovi starosti razumljivo sporočamo, zakaj določeno vedenje ni primerno in kakšne so posledice takšnega vedenja.

Vzgojno delovanje šole ne more biti učinkovito brez sodelovanja staršev, niti brez spoštovanja vzgojnih prizadevanj staršev. Zato šola pri vzgojnem delovanju ne vrednoti niti ne izpostavlja družinskih posebnosti ali vzgojnega stila staršev, ampak poskuša z njimi vzpostaviti partnerski odnos pri reševanju vzgojnih problemov učencev.

7.2 Posebni vzgojni postopki in ukrepi

Posebni vzgojni postopki so usmerjena pedagoško strokovna ravnanja, ki zadevajo ponavljajoče, pogostejše in obsežnejše kršitve pravil šolskega reda. Uporabljajo se v primerih, ko učenec kljub vzgojnim odzivom učiteljev ne izboljša svojega vedenja, noče sodelovati ali pa zaradi različnih razlogov tega ni sposoben. Vzgojni postopek torej posredno pomaga otroku spremeniti svoje vedenje. Vzgojni postopek se uvede na predlog učečega učitelja, s sklepom katerega od organov šole (razrednik, učiteljski zbor, ravnateljica) ali z dogovorom šole in staršev o določenem skupnem ravnanju.

Vzgojni postopki in ukrepi se dokumentirajo kot zaznamki v obstoječi dokumentaciji, kot zapisi določenih služb oz. organov ali pa kot zapisniški sklepi učiteljske konference.

7.2.1 Restitucija

Restitucija je oblika vzgojnega ukrepanja, ki omogoča posamezniku, ki je s svojim ravnanjem povzročil materialno ali moralno škodo drugemu, skupini ali šoli, da to popravi. Posameznik se v postopku restitucije sooči s posledicami svojega ravnanja, sprejme odgovornost za takšno ravnanje in poišče načine, s katerimi svojo napako popravi oziroma se z oškodovancem dogovori za načine poravnave.

V postopku restitucije ukrepi niso vnaprej določeni, jih pa smiselno povezujemo s

povzročeno psihološko, socialno ali materialno škodo. Povzročitelj škode se mora potruditi, da poišče rešitev, ki jo oškodovanec sprejme kot primerno nadomestilo povzročene škode. Restitucija torej spodbuja konstruktivno vedenje, ker ni kaznovalca in kazni, ni obrambnih ali destruktivnih reakcij in je zato verjetnost spremembe vedenja večja. Strokovni delavci predvsem spodbujajo, usmerjajo in spremljajo proces restitucije. Ta je končan, ko oškodovanec potrdi, da je zadovoljen s poravnavo in ko povzročitelj tako na čustvenem in miselnem nivoju sprejme svoje ravnanje kot nekaj, kar je dolžan storiti, če prej z nepremišljenim ravnanjem povzroči kakršnokoli škodo. Restitucijo lahko razumemo kot posebno polje vzgoje, katerega cilj je, da učenci kritično razmišljajo o svojem vedenju in sami popravijo posledice slabo premišljenih dejanj.

7.2.2 Medvrstniška mediacija

Je postopek, v katerem se osebe, ki imajo problem ali konflikt, ob pomoči tretje osebe, posrednika oziroma mediatorja, pogovorijo in ugotovijo, kje so točke njihovega spora, izrazijo svoja mnenja, ideje, težave in čustva, izmenjajo stališča ter poskušajo najti rešitev, s katero bodo vsi zadovoljni.

V mediaciji prevzamejo udeleženci odgovornost za rešitev nastalega konflikta. Mediacija pomaga pri vzpostavljanju odnosov medsebojnega zaupanja in spoštovanja. Mediator, posrednik v sporu, je lahko vrstnik ali odrasla oseba. Prevzema le vlogo mediatorja in ne posega v samo reševanje problema, čeprav modro ponudi potrebno pomoč. Pomembna značilnost vrstniške mediacije je, da je proces mediacije v celoti v rokah učencev: izvajajo ga učenci za učence, toda s pomočjo mentorja. To je dragocena izkušnja za strani v sporu in za vrstnike mediatorje. V šoli uporabljamo metodo mediacije ob pomoči odraslih, torej strokovnih delavcev na šoli, ki so usposobljeni za izvajanje medvrstniške mediacije; v vseh primerih, ko ocenimo, da bi takšna oblika dela lahko pomagal rešiti, omiliti ali zmanjšati medsebojne probleme učencev.

Pri tem upoštevamo razvojne in osebne značilnosti učencev, vpletenih v problem in mediacijo nadgradimo z drugimi oblikami pomoči in svetovanja učencem.

7.3 Vzgojni odziv

Vzgojni odziv je vsako verbalno in neverbalno učiteljevo vedenje, ki zadeva določeno vedenje posameznega učenca ali skupine v šolskih situacijah, ki jih učitelj izvaja, vodi, nadzoruje ali je vanje vpleten na posreden način. Vzgojni odziv je del učiteljeve strokovne kompetence, ki mu omogoča, da učinkovito poučuje, vzgaja in kontrolira šolsko situacijo in je avtonomna strokovna odločitev in delovanje učitelja.

Z vzgojnim odzivanjem dosegamo :

- spremembo vedenja posameznega učenca ali skupine,
- učinkovito, spodbudno in varno okolje za učno in vzgojno delo,
- socialno učenje in interakcije, ki usmerjajo učence v ustrezno ravnanje in vedenje.

Vzgojni odziv implicitno ali eksplicitno vsebuje učiteljevo navodilo za ravnanje in je kot tak za učence obvezujoč. Večkratno zaporedno neupoštevanje učiteljevega navodila za delo in ravnanje učencev predstavlja kršitev šolskega reda, katerega posledica je vzgojni ukrep.

Učitelj avtonomno presodi, ali določeno ravnanje in vedenje posameznih učencev lahko še obvladuje v okviru svojega vzgojnega odzivanja ali pa je potrebno vzgojno ukrepati. V tem primeru obvesti razrednika in svetovalno službo, ki se skupaj odločata o naravi vzgojnih ukrepov za posameznega učenca. Obvestilo učitelja o vedenju otroka je lahko tudi pisno (preko eAsistenta) in je del dokumentacije vzgojne mape učenca. Ocena učiteljeve presoje je lahko tudi del strokovnega dialoga na pedagoški konferenci, ki lahko odloča o oblikah in načinih vzgojnega ukrepanja. V primerih, ko je ogrožena varnost ali zdravje posameznika ali ko gre za grob in nedopusten napad na osebno integriteto posameznika, učenca ali učitelja, je učitelj dolžan storilca takoj odstraniti iz skupine in se poslužiti šolske Asistence ter se dejanje individualno obravnava po predvidenemu protokolu v svetovalni službi ali pri drugih strokovnih delavcih šole. V primerih skrajne nevedljivosti učenca šola pokliče starše in jim preda otroka. Starši so se dolžni poskrbeti za prevzem svojega otroka in v sodelovanju s šolo drugim učencem zagotoviti pravico do nemotenega vzgojno-izobraževalnega procesa. Učenec, ki je izločen iz učno-vzgojnega procesa

ali je predan staršem zaradi vzgojnega ukrepanja šole, je dolžan sam ali ob pomoči staršev nadoknaditi zamujeno učno snov in nima pravice do pomoči ali posebnega postopka preverjanja znanja, ki velja za učence, ki so odsotni zaradi bolezni ali drugih

težav. V vseh teh primerih je šola dolžna uvesti ustrezne vzgojne ukrepe za učenca.

7.4 Šolska Asistenca

Za učenca, ki kljub ukrepom učitelja (opozorilo, presedanje ipd.) še naprej motijo izvajanje pouka, imamo na šoli določenega učitelja, ki poskrbi za nemoteno izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela v oddelku in motečega učenca ločeno od oddelka usmeri v opravljanje šolskih zadolžitev.

7.5 Vzgojni ukrepi

Vzgojni ukrep je posledica kršitev šolskega reda in strokovne odločitve, da se ukrep izvede.

Odločitev je lahko individualna (učitelj) ali skupinska (pedagoška konferenca). Učencu ali učencu in njegovim staršem šola pojasni razloge za takšno odločitev, obliko in trajanje ukrepa in načine, s katerimi bomo preverili, ali je ukrep učinkoval. V primerih, ko to ni mogoče (npr. odstranitev učenca od šolske ure), se razgovor opravi čim prej ko je mogoče, praviloma še isti dan. Vzgojni ukrep je za učenca in njegove starše obvezujoč in ga morajo upoštevati. Vzgojni ukrepi se dokumentirajo v šolski dokumentaciji kot sklep razrednika ali učiteljskega zbora, zapisnik o razgovoru s starši ali učencem in pisni dogovor med starši, učencem in šolo.

7.5.1 Vrste vzgojnih ukrepov

Vzgojni postopki in vzgojni ukrepi so natančno opredeljeni v prilogi A, ki je sestavni del Pravil šolskega reda OŠ Šmartno pod Šmarno goro.

Učencu se lahko skladno s 60. členom Zakona o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 - uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 - ZUJF, 63/13, 46/16 - ZOFVI-K, 49/16 - popr.) izreče vzgojni opomin, kadar krši dolžnosti in odgovornosti, določene z zakonom, drugimi predpisi, akti šole in ko vzgojne dejavnosti oziroma vzgojni ukrepi ob predhodnih kršitvah niso dosegli namena. Vzgojni opomin šola lahko izreče za kršitve, ki so storjene v času pouka, dnevih dejavnosti in drugih organiziranih oblikah vzgojno-izobraževalne dejavnosti ter drugih dejavnosti, ki so opredeljene v letnem delovnem načrtu, hišnem redu, pravilih šolskega reda in drugih aktih šole. Učencu lahko šola izreče vzgojni opomin v posameznem šolskem letu največ trikrat. O izrečenem opominu šola starše seznani z obvestilom o vzgojnem opominu. Šola za učenca, ki mu je bil izrečen vzgojni opomin, pripravi individualizirani vzgojni načrt, v katerem opredeli konkretne vzgojne dejavnosti, postopke in vzgojne ukrepe, ki jih bo izvajala. Obrazložen pisni predlog za izrek vzgojnega opomina poda strokovni delavec šole razredniku. Razrednik preveri, ali je učenec kršil dolžnosti in odgovornosti, določene z zakonom, drugimi predpisi in akti šole, ter katere vzgojne dejavnosti in vzgojne ukrepe je za učenca šola predhodno že izvedla. Nato

razrednik opravi razgovor z učencem in njegovimi starši oziroma strokovnim delavcem šole, ki zastopa interese učenca, če se starši ne udeležijo pogovora. Po razgovoru razrednik pripravi pisni obrazložen predlog za izrek vzgojnega opomina in ga posreduje učiteljskemu zboru. Če razrednik oceni, da ni razlogov za izrek vzgojnega opomina, o tem seznani učiteljski zbor. Vzgojni opomin izreče učiteljski zbor.

7.5.2 Izvenšolska pomoč

Šola je dolžna, da v okviru svojih pristojnosti in zmožnosti, nudi največjo možno pomoč otrokom in staršem na vseh področjih, ki zadevajo šolsko življenje posameznega učenca, pri tem pa varuje zasebnost in človekove pravice posameznika, tako starša kot učenca. V primerih, ki zadevajo področja partnerskih odnosov staršev, starševskih pristojnosti ali drugih vidikov družinskega življenja, šola sodeluje s pristojnimi centri socialnega dela in drugimi službami

psihosocialne pomoči, ki družino obravnavajo. Šola je lahko prostor varnosti in sprejetosti

posameznih otrok, ne more pa prevzemati vloge drugih institucij. Zato šola dosledno upošteva

navodila, odločbe ali izreke sodišča o vlogi posameznih roditeljev otroka. Šola lahko staršem in tudi učencem predlaga, da poiščejo ustrezno pomoč v drugih institucijah psihosocialne pomoči. V primerih, ko vzgojno delo šole ne dosega pričakovanih ciljev in je vedenje učenca enako ogrožajoče in moteče ali pa se celo poslabša ali pa starši odklanjajo sodelovanje s šolo,

pa šola lahko zahteva vključitev v ustrezne institucionalne oblike psihosocialne pomoči.

V primerih, ko šola ne dosega zastavljenih vzgojnih ciljev, ko starši odklanjajo sodelovanje ali

vključevanje v druge oblike pomoči, lahko šola pri ustreznih institucijah predlaga postopke za

ugotavljanje primernosti šolanja v redni osnovni šoli. Šola se povezuje tudi s skupinami in organizacijami civilne družbe, ki se ukvarjajo s problematiko šolajočih otrok in mladostnikov in v njihove projekte spodbuja vključevanje posameznih otrok, ki potrebujejo vzgojno vodenje in pomoč.

8. EVALVACIJA VZGOJNEGA NAČRTA

8.1 Dokumenti vzgojnega delovanja šole

Šola svoje vzgojno delovanje dokumentira z zakonsko predpisano dokumentacijo šole, ki jo vodijo posamezne službe ali organi šole. To so predvsem :

- mapa vzgojnih ukrepov,
- mapa učencev, ki potrebujejo svetovalno pomoč,
- zapisniki pedagoških konferenc in zapisniki strokovnih organov šole.

Zapiski posameznih dogodkov in ravnanj posameznikov, ki so povezani z vzgojnim delovanjem šole, se hranijo v ustreznih mapah in zanje veljajo enaka pravila o varovanju, hranjenju ter dostopnosti podatkov, kot za druge dokumente teh map. V celoti so dokumenti vzgojnega delovanja šole dostopne strokovnim službam, ki z njihovo pomočjo izdelajo analizo vzgojnih problemov in odzivanja šole.

8.2. Vprašalniki in analize

Šola lahko o svojem vzgojnem delovanju, načinih in oblikah ter posameznih vprašanjih vzgojnega dela šole izdela vprašalnike za starše, učitelje in učence. Vprašalnike izdela in analizira šolska svetovalna služba; analiza teh vprašalnikov pa je sestavni del obravnave vzgojnega delovanja šole na strokovnih konferencah, šolskem parlamentu in na svetu staršev.

Vprašalniki so lahko tiskani ali pa objavljeni na spletu.

Vzgojni načrt Osnovne šole Šmartno pod Šmarno goro je dne, 12. 1. 2022, sprejel Svet šole Šmartno pod Šmarno goro.

Vzgojni načrt se začne uporabljati z dnem sprejetja.

Predsednik Sveta šole

Primož Burgar



Ravnateljica

Irena Babnik

